Число 48. Львів дня 28. (11) Грудня 1902. **Річник VI.**

Виходить що тижня в четвер.

Редакция і адміністрация: Львів, ул. Баторияя 24.

Видає і за редакцию одвічає: Вячеслав Будзиновский.

СВОБОДА

Політичне, просьвітне і господарске письмо для народу.

Предплата на цілий рік стоїть 4 корони.

За анонси платить ся 20 сотиків від стрічки.

Реклямациї вільні від оплати.

Кольонізация Руси.

Рентові загороди, які послідний сойм ухвалив був на се, аби за гроші руского хлопа спровадити мазурів на руску землю і між них розпарцелювати паньскі посілости, відкинуло правительство і навіть не предложило цісареви до підпису.

Польскі пани і виділ краєвий так завстидались, що навіть не пустили в ґазети і нікому о тім не говорять, через що правительство не згодило ся на ухвалене соймом право о рентових загородах.

Не диво, що они встидають ся, бо з того, що правительство написало виходить, що право о рентових загородах змайстрували люди, що не розуміють права. Рентові загороди противились державним правам, котрі ухвалила рада державна, а сойм замала фіґура, аби міг сї права зміняти.

Окрім того міністерство признало слушність закидам Русинів, виголошеним в соймі послом Олесницким. Ось чому виділ краєвий сховав відповідь міністерства до стола і замкнув єї сімома колодками.

Особливо не сподобалось міністерству се, що рентові загороди мають бути під зарядом виділу краєвого. Отже міністерство нехоче того, чого русини боять ся.

Але Ляхи таки не залишили гадки спольщеня Руси при помочи рентових загород. Они в найбільшій тайні перед сьвітом божим і перед Русинами виготовили нове предложенє о рентових загородах і післали єго міністерству. Виділ краєвий торгує ся тепер з міністерством, аби міністерство прирекло, що як новий проєкт буде ухвалений соймом, то єго у Відни вже не відкинуть, тілько підсунуть цісареви до підпису.

Все те діє ся в як найбільшій тайні, аби руских послів захопити неприготованими.

Якби рускі посли знали, що на порядку дневнім стане предложене о рентових загородах, то они вже на першім засіданю сойму розпочалиби обструкцию. Обструкция протягла би полагодженє ріжних, а конечних справ так, що до кінця сесиї ледви чи полагодженоби буджет. В той спосіб, заки прийшлаби черга на рентові загороди, сойм вже відроченоби.

Отже Поляки хочуть дурити руских послів, що предложенє о рентових загородах єще не готове. Коли Русини не будуть робити обструкциї против буджету і против инших дрібних справ, то всї ті справи будуть полагоджені найдальше до тижня або двох тижнів. Тогди нагло вискочить предложенє о рентових загородах, і обструкция вже єго не звалить, бо як сойм скличуть на місяць або 6 тижнів, то на рентові загороди лишать ся 4 або 6 тижнїв

Длятого рускі посли повинні розпочати обструкцию відразу, від першого засіданя. Рускі посли неповинні вірити в се, що предложеня єще не готові, бо они вже готові. Як сойм зійде ся на довшу сесию, то треба обструкцию зачати відразу, бо в противнім случаю сойм ухвалить і рентові загороди і бюра посередництва праці. Тепер правительство вже не відкине сих предложень, бо виділ краєвий згори асекурує ся, беручи від міністерства запевнене, що ухвали сойму будуть цісареви предложені до підпису.

На се-ж Стапіньский поїхав до Америки, аби до східної Галичини, стягати Поляків. Американьскі Поляки мають парцелювати між себе двірскі обшари східної Галичини і осідати на рентових загородах.

Найліпшим доказом, що ціла справа для нас добром не пахне є се, що виділ краєвий держить справу в такій страшній тайні.

Напад на руску землю.

Про аґітацию посла Стапіньского між мазурами в Америці доносить нам Лука Багрій в письмі з дня 22 падолиста:

На вічу в Вільмердинку, на котрім був також наш дописуватель, п. Стапіньский таке сказав в своїй двогодинній промові: Братя Поляки! Здвигніть Польщу. Підпирайте єї своєю геройскою силою, бо у нас (т є. східній Галичині) є нас досить велика сила. **Маємо в Галичині троха тих Русинів, але то темний і глупий народ.**

Стапіньский взивав американьских Поляків, аби вертали до старого краю, та аби у східній Галичині купували землю В той спосіб з руского краю зробить ся польска „войчизна“.

Поки що наслідок аґітациї Стапіньского був такий, що коли Русин Романишин посварив ся з своєю жінкою полькою, жінка сказала свому мужеви: „Ти дурний Русин; навіть посли кажуть на казаню, що всї Русини дурні і сліпі“. Сварка скінчила ся тим, що Романишин так зіправ польску шкіру своєї жінки, що она тепер лежить в ліжку і мастить свої рани. Отсе перший успіх лайдацкої аґітациї Стапіньского і політики людового сторонництва польского.

Русини зпід Коросна!

Посол Стапіньский, заки став послом, мав для Русинів мід на устах. Тепер показало ся, що він безлично брехав, що він против нас грів гадину за пазухою. Тепер показало ся, що жадному людовцеви не тра вірити як псови! Для нас ліпший отвертий противник — польский пан, як бандит, що засїдає ся з палкою в лїсї — польский людовець. Ліпше мати діло безпосередно з панами, як з їх льокаями людовцями, котрими пани хочуть побити русинів.

Рускі виборцї Стапіньского!

Закличте ви Стапіньского до себе, нехай стане перед Вами і скаже Вам, чи за се він назвав Вас глупим народом, що Ви віддали єму Ваші голоси і допомогли до побіди?! Спитайте єго, чи Ви на се дали єму Ваші голоси. аби він при помочи свого мандату провадив аґітацию на знищенє народу руского?

Нехай рускї хлопи з під Коросна спитають Стапіньского, яким правом він хоче видерти руску землю з рук своїх виборцїв руских, аби єї дати полякам, котрих він в соймі не репрезентує?!

Рускі виборцї Стапіньского повинні постарати ся о се, аби Стапіньский більше не був послом з їх повіту. Як Стапіньский важить ся коли єще раз стати перед рускими виборцями та скаже: „Русини! не вибирайте пана, тілько мене, бо я з хлопскої партиї“, то Ви скажіть єму: „Анї на пана не будемо голосувати, анї на тебе бо паньский гайдук єще гірший, як найгірший пан“.

Надіємо ся, що коросненьска інтеліґенция руска возьме ся до роботи і научить Стапіньского, що не сьміє опльовувувати Русинів, не сьміє нищити Русинів такий посол, котрий обіцював жити в згоді з Русинами і на тій підставі вийшов при помочи руских голосів.

Тепер Русини знають, що при виборах мають держати ся оклику: „Проч Стапіньский! Проч з польскими людовцями!“

Добити Русь

Порішили цілком явно всї польскі посли до ради державної „вибрані“ в сїльскій куриї. Нарада сих послів, не виключаючи людовців відбула ся для 4 сего місяця у Відни. На тій нараді порішено знищити Русь слідуючими способами:

1) Звернененем еміґрациї польских хлопів за зарібками з Німеччини до східної Галичини. (Се, як знаємо, мають улекшити бюра посередництва праці, які хоче ухвалити сойм краєвий)

2) Осьвідомлюванем польских хлопів, що они під дуже користними услівями можуть купувати польску землю у східній Галичині, що буде дуже улекшене тогди, коли увійдуть в житє закони о рентових загородах.

Аби прискорити мазурску кольонізацию, збір польских послів узнав потребу прискореня введеня в житє рентового закона.

Тепер чейже жаден Русин не сьміє сказати, що можлива яка небудь згода з Поляками. Ухвали польских послів, між котрими були також польскі людовці доказують, що війну на знищенє Руси розпочали не поодинокі партиї польскі, але **цїлий польский народ.** Цілий польский народ, від пана аж до хлопа проголосив против нашого народу війну. А як безпощадний є спосіб веденя тої війни, так безпощадною мусить бути наша оборона!

І правительству тепер повинно бути ясно, що рентові загороди не мають на цїли двигненя хлопів, тілько нищенє Русинів. Коли правительство не хоче викликати в Галичині такої бурі, якої наш край віколи ще не бачив, то оно під ніяким услівєм не повинно позволити на се, аби краєві закони о бюрах посередництва праці і рентових загородах увійшли в житє скорше, як загальне голосованє і поділ Галичини.

ВІЙСКО.

Інтерпеляция посла Зайца до міністра судівництва. (Протокол 151. засїданя XVII сесиї 11. червня 1902 стор. 13.935). Віденьский прокуратор сконфіскував статью „Війскове житє“.

Комедия з миром.

Перед трема роками появив ся з великим шумом мировий манїфест росийского царя, в котрім говорилось о невиносимих тягарах на війско і о страшних наслідках воєн. Зараз потім зійшлась в Газї мирова конференция заступників всїх держав. Людство слухало що з того вийде. Але заки народи зрозуміли пусту балаканку членів конференциї, Анґлія розпочала рабівничу війну на знищенє мира і свободи Бурів.

Царя величають ангелом мира, хоч народи Росиї бунтують ся против самоволї царя, а сей цар мира каже козакам сїчи до крови своїх підданих і заповняти ними вязниці. Коли царским катам здаєсь, що вигнанє до сибірских копалень є за слабою карою, то ставляють єще шибеници.

Мир! Мир! Кажуть, що сей мир настав також в Хінах, коли европейскі держави вимордували десятки тисячів Хінців, котрі збунтувались против християньскої любови Европейців.

Мир канонами.

Для того, що тепер є мир, міністер війни домагає ся 38 мілїонів на гавбиці, і робить нам надію, що в 1903 роцї зажадає 40 мілїонів корон яко першу рату на нові гармати. Дальші мілїони прийдуть пізнійше. Говорять, що того буде разом двіста мілїонів.

Нужда.

Єще ніколи не було такої нужди, як тепер. Тисячі людий без хліба, з запавшим лицем і очима глядають праці, та не можуть єї знайти.

Помочи, ратунку! Кличуть нещасливі, але їм відповідають, що такої великої нужди нема. Міністер жартуючи собі каже, що часи не суть добрі, але також не суть злі. Без намислу ухвалено 400 мілїонів на мілїтаризм.

Конституция.

Кажуть, що в Австриї є конституция. Але свободу і права народу віддано у нас в руки жандармериї, адміністративних властий правительства. Іх воля або їх самоволя є нашим правом. Наші правительства все були готові до пустої балачки або до ґвалтів, але ніколи не думали о тім, аби злагодити нужду народу.

Тяжко стогне хлоп, невисказано гірка є доля робітника. Але правительство думає тільки о тім, як видобути гроші на війско. Боронити народ могла би тільки державна рада, котра є правдивою заступницею народу. А тимчасом у нас

хто робить права?

Права робить державна рада і цісар. Державна рада складаєсь з палати послів і палати панів.

В палаті послів

є 425 послів, а то, 85 з куриї великих посілостий, котра має 5431 виборців; 21 з торговельних палат, котрі мають 556 виборців; 118 послів з міст, котрі мають 493.804 виборців; 129 послів з сїльскої куриї з 1,585.466 виборцями і 72 послів з пятої куриї з 5 міліонами виборців. Така державна рада ніколи не буде заступати справ народу.

Палата панів

Аби ухвала послів сталась законом, мусить на се згодитись плалата панів, в котрій засїдають найбільші пани і такі люди, котрих именує цісар. Але хоч і палата панів згодить ся на ухвалу палати послів, то ся ухвала буде правом доперва тогди, коли єї підпише цісар.

Державна рада все ухвалює на війско тілько грошей, кілько хоче правительство, а робить се через делеґациї. Палата послів вибирає 40 делеґатів, палата панів 20, а угорский сойм зі своєю палатою маґнатів також 60 людий. Ті делеґати з-їздять ся в Будапешті і у Відни, та рішають о війскових справах і видатках на війско.

Через великі видатки на війско держава страшно задовжилась і платить великі проценти. Хоч війско спільне з Угорщиною, ми платимо більше як Мадяри і наші довги ростуть скорше. На тисяч ґульденів спільних видатків Австрия платить 656 зр., а Угорщина тілько 344 зр. В 1868 Австрия взяла на себе більшу часть державвого довгу, котрого було тогди 3046 міліонів зр. Також 80 міліонів позички, яку тогди затягнено, звалено в більшій части на Австрию.

Через великі проценти, які держава мусить платити, ростуть без кінця податки. На проценти і на рати призначено в 1902 році 355 міліонів ґульденів.

Придивім ся, які були доходи і видатки держави, коли ми були сполучені з Угорщиною (рахунок коронами):

Рік	доходи в міліонах	видатки в міліонах	на голову корон
1830 .	186	262	8.80
1840 .	—	428	12.60
*1849 .	294	600	—
*1850 .	598	642	—
*1855 .	758	1076	17.20
*1859 .	1008	1176	—
1860 .	948	1048	28.—
*1866 .	1002	1586	—
1867 .	926	952	36·—
(По відділеню від Угорщини)			
**1878 .	822	1008	—
1880 .	844	864	45.20
1890 .	1164	1120	46·60
1900 .	1586	1653	61.—

Державні довги разом з Угорщиною

Рік	міліонів	на голову корон
1845	1804	63.20
1860	4718	106· —
1867	6050	168.—

По відділеню від Угорщини:

Рік	міліонів	на голову корон
1868	5384	272·—
1880	6328	272·—
1890	7640	314· —
1895	8800	336·—

Тепер певно маємо більше, як десять тисячів міліонів корон. Мірячи після довгів, то Австрия певно є „великою“ державою.

Мілітаризм

є великаном на глиняних ногах, котрий як раз в часї мира відзначаєсь великою пажерливостию. В часї мира маємо дві ста тисячів інфантерві, 50 тисячів кавалєриї, 33 тисяч артилєриї з двома тисячами гармат; до того маємо 13 сисячів матрозів з 139 кораблями і 930 гарматами. Ляндвери є 19 тисячів жовнірів з 2 тисячами офіцирів і трема тисячами коний; тільков є гонведів. Разом отже в часї мира маємо 31 тисячів офіцирів, 380 тисячів жовнірів, до 3 тисячі гармат і 66 тисячів коний.

В часї війни малиб ми: 45.000 офіцирів, міліон і 830 тисячів жовнірів, 282.000 коний і і до пів міліона ляндвери. Окрім того прийде 5 до 6 міліонів ляндштурму.

Кошта утримання війска разом з ляндверою були такі: в 1868 році коло 180 міліонів корон, 1880 коло 190, 1893 коло 205, 1900 коло 240, а в 1902 році коло 300 міліонів корон. Є надія, що через нові гармати в слїдуючих роках збільшать ся видатки о 140 до 180 міліонів корон.

Як винайдуть новий ґвер, то теперішні ґвери лишать для ляндштурму, а войску дадуть нові. Се знов буде коштувати яких 120 до 160 міліонів корон. „Великодержавне“ становище нашої монархиї, коштує нас в 1903 році разом з міністерством заграничних справ 320 міліонів корон. При тім яких 80 міліонів платимо в користь Угорщини.

В 1902 році держава мала 1686 міліонів корон. З того довги проковтнули коло 355 міліонів, а мілітаризм 300 міліонів!

На що нема гроший.

На народні школи держава дає річно $5\frac{1}{2}$ міліонів корон, на висші школи $14\frac{1}{4}$ міліонів, на середні школи коло 19 міліонів, а на ремісничі школи коло 8 міліонів корон. На всю отже просьвіту, штуку і науку, дала держава в 1902 році мало що понад 50 міліонів корон — шесту часть того, що дала на мілітаризм.

На рільництво дає держава тілько 12 міліонів корон. З того 4 міліони на меліорациї. На субвенциї для країв і громад дає держава 900 тисячів. Через те такі великі краєві і громадскі додатки до податків, бо ними треба покривати кошти удержаня шкіл, доріг, поліциї, бідних, реґуляцый рік і т. д.

(Кінець буде).

Державна рада.

Палата послів далї полагоджує ріжні наглї внесеня, котрих кінця неможе навіть предвидіти. Ріжні правительственні предложеня та бужет, прийдуть на порядкок дневний хиба тогди, коли поставлять їх яко нагле внесене. Инакше ніколи не прийшлаб на них черга. Наглі внесеня уступили би тогди, коли би прийшло до завішеня оружия між Чехами і Нїмцями. Се знов станесь доперва тогди, коли обі сторони зачнуть сериозні переговори в справі прав язика обох народів в Чехиї.

Комітет нїмецких послів з Ческого краю вже сказав, на що Нїмці можуть згодитись. Они домагають ся, аби ческий край подїлено на повіти так, аби ті повіти, де є більше Нїмців, були узнані за нїмецкі з нїмецкими урядниками і нїмецким урядованєм; в повітах де є більше Чехів, уряди були би ческі і по чески урядували би; в мішаних повітах мають бути і такі і такі урядники. Чехам се не подобає ся, бо они взагалї хотїли би загорнути всю власть в краю в свої руки, та хотїли би з Нїмцями зробити се, що тепер діє ся з Русинами в Галичині. Чехи заявили, що они на такій підставі не можуть розпочати переговорів з Нїмцями і через те не мож предвидіти, коли в державній радї настане спокій і коли зачнуть ся наради над ріжними предложенями.

Страйкові процеси.

В Золочеві відбув ся дня 28. і 29. падолиста процес страйкарів з Куткора. Засуджено: Никифора Недїльского на 14 діб, Франка Пастущака, Гната Кота, Йосифа Заяця, Стефана Сташкова, Ф. Кащака, Проця Луцева, Петра Приставского і Петра Бабуха на 8 діб, Мих, Кота і Яцка Смулку на 5 діб, Прокопа Підярковского, Йос. Крачковского, Ант. Адамчука, Мих. Майбу, Ів. Радьаньского, К. Демского і Мих. Сїдлецкого на 3 добі арешту. Прочих увільнено. Боронив др. Бохеньский.

Дня 2. 3. і 4. с. м. відбув ся в сїм суді процес против страйкарів з Убиня. Засуджено: Костя Чмолу на 5 місяців, Івана Чупиля і Григория Гуньку на 4 місяці, Ол. Чорнобая на 3 місяці, Василя Козака на 2 місяцї і Вас. Лавринова на місяць тяжкої вязниці. Петра і Григ. Огаренків і Дан. Чмолу на 3 неділи, а решту, Ник· Шереметуна на 4 неділи, Андр. Квятковского на 2 неділи, Мих. Дворянина, Вас Васильцева і Мих. Чорного на 3 дни арешту. Увільнено 15 обжалуваних. Боронив др. Бохеньский.

Великий страйковий процес.

В Терноноли розпочавсь величезний процес, якого еще у нас нїхто не бачив. Перед судом станули 232 людий з заліщицкого повіту. Се самі бідні люди а до Тернополя прийшли пішки о жебраним хлїбі. Серед морозу йшли они три дни, бо від них до Тернополя є яких 13 миль. Процес має тревати 10 днїв.

Між обжалованими є діти, котрі еще не мають 14 лїт, а є такі, котрі еще 8 лїт не мають. Оден 8-лїтний хлопчина, Василь Скрипнюк з Цаповець занедужав в суді. Прокуратор відступив від обжалованя против него. Обжалувані заперечують всяку вину, та кажуть, що они до протоколу говорили так, як їм жандарми казали говорити. Щиру правду кажуть тепер. На се оден судия, Вальтенберґер що хвиля кричить: „брешеш, мовчи дурню!“ Провідник гуцулів зізнає, що люди їх не зганяли, а тілько делїкатно просили, аби їм страйку не псувати. Зле для обжалуваних сьвідчила одна дівка, та показало ся, що у неї не всї дома.

Найсьмішнїйший сьвідок є посесор Бураківки Бук, котрий каже, що зі страху сховав ся в лїсї, але звідтам бачив і чув все, що дїялось між людьми в поли і в селї.

Відозва:

Неначеб похвалити ся приходить ся нам пригадати Землякам, що від 3. лїт істнує у Львові руска Бурса Товариства педаґоґічного. Єсть она наглядним доказом як будить ся у нас сьвідомість национальна. Селяне тягнуть ся з остатнього крайцара, щоби дати своїм синам спромогу образовати са, — доказ, що розуміють своє положене між народами. Сто пять синів селяньских знаходить приміщенє в нашій Бурсї і учащають до акад. ґімназиї. Всї визначають ся добрим поступом. Ми добуваємо останнїх сил, щоби о скілько можна запевнити їм добре і здорове удержанє, — та звісна наша річ — брак у нас средств материяльних. Пересїчний дохід від одного ученика виносить 12 К. місячно, при чім однак єсть богато довжними, так що знаходить ся в дуже прикрім положеню, бо се річ очевидна, що за так низьку оплату годї удержати у Львові хочби і малу дитину. Звертаємо ся з повним довірєм і з відвагою та певностию себе, яку нам дає сьвідомість нашої спільної ідеальної цїли, до всїх Русинів, щоби так як вже доси не при одній нагоді і тепер показали нашу народну сьвідомість і надїлили нас — ласкавими датками. Апелюємо отже в імени нашої спільної ідеї до Ваших серць, Русини і просимо о ласкаві жертви на Бурсу руского Тов. Пед. у Львові ул. Вірменьска ч. 2.

ДОПИСИ.

Станиславівщина.

Війтівска панщина. В Комарові війтує 34 рік „заслужений“ війт Іван Ватащук. Кожда хата мусить дати єму одного робітника „за ласку“. Хто не хоче робити, той до війта не має приступу і нї нашо не дістане печатки. Як раз оден чоловік потребував печатки на почтовий рецепіс, то по великім торзї дістав єї за корону. Як яка вдовиця хоче реклямувати сина при війску, то мусить дати писареви за письмо 12 кор, а війтови за печатку 2 кор. Для свояків війта, нема будівляного закона; другі суть щасливі, коли дістануть дозвіл за 9 кор. — Ми цікаві, чи Рада повітова і Видїл краєвий схочуть заопікувати ся нашим селом, та чи увільнять нас від такого війта.

Громадянин.

З Бучацкого.

В Новосілцї язловецкій творить ся нове чудо — в тім, чисто рускім селї будують Польщу. В р. 1901 о. Петрицкий заложили нам читальню Просьвіти і працювали над нею як день, так ніч. Коли від нас вибрали ся, читальня зачала підупадати. Скористав з того польский ксендз з Язлівця Ґіґерль і закладає у нас польску читальню. Треба знати, що у нас Поляків нема, є тілько десять латинників. Ксендз задумує викликати ненавість між нами, а навіть грозить, що не висповідає латинників так довго, як довго они не научать ся по польски. Він ганьбить латинників за се, що они по польски не говорять, та як її деякі вписали ся до нашої читальні.

*) Через війну. **) Окупация Босни.

Ой отченьку! Они мають розум, бо з руской ґазети можуть щось скористати. Польскі ґазети нехай пани читають. Латинники пе будуть мати користи з того, що ви їх спольщите. Разом з нами зможуть колись вибороти ліпшу долю, як не собі, то бодай своїм дітям. На місце о. Петрицкого прийшов о. Семака, котрий піддержує читальню. Може єму поведе ся завести лад в селї, хоч просьвітна робота має у нас богато ворогів.

Ми радимо польскому ксєндзови, аби до своєї читальні взяв наших жидів, бо инакше читальня не богато буде мати членів.

Станиславівщина.

Віче в Станиславові відбулось заходом філії Просьвіти дня 8 с. м.

Про шкільництво реферував о. Бариш. Бесідник доказував, що наука польскої мови в народних школах руских громад є зломанєм конституциї. Русини повинні поступати так, як зробила мазурска кольонія в Волосові, де Мазури не позволили дітий своїх учити по руски. Рускі громади повинні непозволити на науку польскої мови в своїх школах.

Посол Гурик виказував потребу заснованя огневих сторожий по селах. Засновувати такі сторожі можна при помочи ґімнастичного товариства „Сокіл“ у Львові, котре займаєсь їх орґанізациєю.

В дискусиї над парцеляциєю бесідники заохочували руских селян, аби купували землю двірским обшарів, аби руска земля удержалась в руках руского народу.

Віче рішило домагати ся від правительства 10 мілїонів на парцеляцию у східній Галичині.

Від Бучача.

Дня 30. падолиста відбулись в Озеренах збори читальні Просьвіти, котра має до 100 членів. На збори явились майже всї члени. Головою вибрано півця церковного Евгена Гірняка заступниками вибрано: Федя Крохмального, крамаря на ціле село і Федя Тисовского. Старшина читальні ухвалила, що участь в забавах і музиках будуть брати лиш ті паробки, що належать до читальнї. На се згодив ся чесний начальник громади Стах Качала, та обіцяв старатись, аби читальня мала як найбільше членів.

Віче в Старім Самборі

відбуло ся дня 25 падолиста. Селян було повад сто, міщан 8, сьвящеників 5 і 2 із сьвітскої інтеліґенциї.

Реферат: „Теперішне полїтичне положенє Русинів“ виголосив о. Зубрицкий із Мшанця. О. Зубрицкий виказав, як полїтичний гнет і пониженє народа руского від давних лїт аж до нинїшного часу тягне ся безперивно. Тепер гнобителї набирають ще більшої безоглядности в своїх розгонах. Дальше виказав фактами подоптанє наших прав в радах повітових, соймі і раді державній а разом з тим указав також на великі кривди так на поли економічнім як і шкільнім.

Другий реферат виголосив п. МихайлоНоваковский. Референт пояснив проєкт „о примусових рільних спілках господарских“ і получений з ним проєкт „о рентових загородах“. Промови про оба проєкти присутні слухали з великою увагою і слїдно було, як кождий старав ся нї одного слова не стратити. Примусові спілки господарскі самі в собі не були би злі і якби тілько проєкт правительства що до заряду тими спілками був удержав ся, то закон для рільників був-би навіть хосенний, бо рільники були би мали після того проєкту 7 своїх предсгавителїв на 10 членів заряду. Шляхта однак тому спротивила ся, проєкт самий приняла, але справу заряду перенесла до сойму. І тут в соймі зайшла вже зміна що до заряду такими спілками. На 12 членів заряду селянам вже полишено лише 5 місць і тим позбавлено їх всякого рішаючого впливу на діяльність товариства. З огляду на се, що по заведеню таких товариств кождий рільник буде мусїв до него належати, і тілько посредством того товариства буде міг продавати чи то збіже, чи худобу, взагалї які небудь рільничі продукти, то товариства або спілки примусові захоплять всю працю хлопів в свої руки. А що соймовий проєкт помислу пос. Гупки з гори вже забезпечує в зарядах товариствами перевагу шляхтї, то весь проєкт „о примусових товариствах господарских“ являє ся в руках шляхти ножем при хлопскім горлї. Понадто пояснив п. Новаковский також другий проєкт „о рентових загородах“, котрий не є нічим иншим, як тілько чистим паньским інтересом, ратунком збанкрутованої шляхти коштом бідного хлопа. — Референта надгороджено живими оплесками.

По тім забрав голос селянин Петро Нова ковский і в довшій промові виказав цифрами велику нужду селяньства. Вказуючи на дві рівнобіжні шиби вікна, образово представив селянам, якто дїдич, властитель широчезних ланів платить податку домово-класового найбільше десять корон, а на такім самім кусню землї, розуміє ся гіршої, мешкає прм. 100 ґосподарів і податку домового платять 60) кор! Так само дїдич доперва що десятий, дасть одного сина до войска а 100 ґосподарів дає 10 синів річно. Селяни слухали тої бесіди з незвичайною увагою.

Тепер піддав предсїдатель під голосованє резолюциї обох рефератів.

I. Резолюциї полїтичні такі:

1. Народне віче заявляє ся за загальним, тайним голосуванєм при виборах до всяких законодатних, тїл, а то: до ради державної, краєвого сойму, рад повітових і рад громадских.

2. Народне віче заявляє ся за поділом Галичини на дві части: руску і польску, а заки те наступить, за поділом ради шкільної краєвої на дві секциї: польску і руску.

II. Резолюциї в справі нових проєктів аґрарних:

1. Народне віче протестує і з обуренєм відпирає проєкти соймові про рентові посілости і примусові товариства заводові рільників після помислу пос. Гупки.

2 Народне віче протестує з всею рішучостию против проєкту „бюра посередництва праці“.

Всї резолюциї принято одноголосно грімкими оплесками зібраних.

НОВИНКИ.

— **Галицкий со˘м**, сего року не буде скликаний. Буджету на рік 1903 нема; буде тілько двомісячна буджетова провізория на підставі цїсарского розпорядженя. Сойм тому не буде скликаний, бо державна рада має радити без перерви до кінця року. За те сойм має бути скликаний на довшу сесию дня 12 січня і будє радити до 24 лютого. Найлїпше було би, як би сойму цїлком не скликувано, бо тогди сойм не міг би звалити на народ нових тягарів, анї не ухвалив би рентових загород.

— † **О. Олекса Бобикевич** звісний не лиш в Стрийщині, але і в цїлім краю пятриот і дїяч, помер дня 8. с. м. в Сгрию. Тяжка недуга відобрала була єму на довший час перед смертию сьвітло очий, а тепер смерть забрала рускому народови дїяча в самім розцвиті сил. Вічная єму память!

— **Хрунь**. „Дїло“ написало було на посла Гладишовского „хрунь“ за се, що він не підписав наглого внесеня в справі страйків. За сю „омразу вонору“ посол Гладишовский завдав до суду редактора „Дїла“, д-ра Е Левицкого. Суд засудив редактора на добу арешту, або 50 корон гривни, бо хрунь значить тілько, що свиня, а навіть єще більше

— **Поляки против папи**. В Америцї богато Поляків збунтовало ся против римского папи. Нова независима від папи польска церков має вже 26 костелів з 24 сьвящениками. До тої церкви приступило вже 80 тисячів католицких поляків Їх епископом є бувший католицкий сьвященик Козловский, котрий в богослуженю завів польску мову замість латиньскої'

Чому польскі ґазети не кричать на своїх szyzmatyk-ів так, як кричали на руских? Чи і в Америцї лиш Полякови все вільно?

„Тихо там, худобо!“ Довідуємо ся, що в той спосіб говорить ліквідатор податкового уряду в Станиславові до господарів, котрі принесли свою кервавицю.

Ми питаємо тих господарів, котрі своєю кервавицею годують пана ліквідатора, чому они доси не завдали єго до суду?! За се-ж є для него кримінал, бо він провинив ся в „урядованю“. Як одного такого ґробяна впакуєте до Іванової хати, то другий певно не скаже вам инакше, як тілько „поважаний пане ґаздо“.

— **Страйк в аптиках**. У Львові, Кракові і инших містах Галичини застрайкували фармацевти, то є ті, котрі роблять у аптикарів. Они домагали ся від властителїв аптик лїпшої плати і обезпеченя на старість. Аптикарі відкинули їх жаданя, отже они застрайкували. В львівсхих аптиках роблять тенер самі властителї аптик, тай помічники, що на медицині не розуміють ся. Такий аптикар мусить бути на ногах і день і ніч, бо і в ночи мусить зробити лїкарство, як недужому оно потрібне. На сотку робітників знайшлись тілько три такі, що до страйку не приступики Найгірше на тім вийдуть хорі, бо не будуть мати лїкарств. Гадаємо, що властителї аптик не дадуть собі самі ради і по пару днях дадуть своїм помічникам се, чого онн домагають ся.

— **Краєва позичка**. Край давав доси на реґуляцию рік девятьсот тисячів корон, з чого Русини не мали нїякої користи, бо сойм майже всї ті гроші пхав в західну Галичину. Через те, що через Галичину має будувати ся канал (нарошно викопана ріка) річні видатки краю на реґуляцию рік мають піднести ся до двох мілїонів і 400 тисячів корон. Аби дістати сї гроші, видїл краєвий хоче позичити від правительства двацять мілїонів корон, котрі дістав би в 20 ратах, почавши від 1094 року, а сплачував би в 40 ратах почавши від 1924 року. Очивидиа річ, що користь з тих гроший будуть мати тілько Поляки, а сплачувати будуть Русини.

— **Москвофільскі запроданцї і вороги руского народу**, перепудили ся — звісно як усї духи — сьвітла правди і науки, яку наше товариство „Просьвіта“ несе в широкі маси нашого народу і вже не як біснуваті, але як справдешні біси заскреготали зубами та виставили свої чортечі кігтї — вгадайте на що? На календар Просьвіти, виданий на 1903 р. Писаки і пискачі з ґазетки „Русское Слово“ а з ними і вся зволоч, котра лиш тілько знає, що піддержувати темноту в народі та ширити в нїм деморалїзацию, щоби з неї набивати гроший для себе, перепудили ся дуже того, що „Просьвіта“ ступила в нарід календар, котрий призначений на то, щоби подавати як найширшим масам нашого народу всїлякі науки і ради потрібні в ріжних хвилях житя і тим способом не лиш ширити культуру, але й двигати нарід до материяльного добробиту. Они перепудили ся того, що наш нарід, іменно же наше селяньство, готове ясно прозріти та побачити і зрозуміти добре роботу запроданців. Они налякали ся того, що скоро щезне темнота в нашім народі, то й їм прийде погибель, отже щоби піддержувати темноту, а спиняти просьвіту, взяли ся воювати брехнею, та в довжезній статиї виписали в згаданій ґазетцї одну брехню за другою і кажуть н. пр таке: ...„? Кахникевич, редактор „Народної Часописи“, видав календар „Товариш“ а „Просьвіта“ закупила того календаря стілько тисячів, скілько потребувала для своїх членів і розіслала сейчас календар яко своє виданє“. Єст се лож, на яку могли здобути ся хиба лиш московскі запроданцї і вороги руского народу. Виданє такого календаря, як календар „Просьвіти“ на 1903 р. в пятнайцять тисячах примірників, коштує тілько що п. Кахникевич — він нехай за то не гнїває ся на нас — певно що не мав і не має тілько на цїлім своїм маєтку, щоби міг єго видати. Але старі і безвстидні брехуни з „Русск. Слова“ ще лїпше крутять: сказавши одну брехню, поправляють ся ще лїпше другою і кажуть, що той календар видала таки „Народна Часопись“ і що „Просьвіта“ закупила календар у „Народної Часописи“. Отже, що правда? То одно, що писаки і пискачі з „Руского Слова“ безвстидні брехуни і учать брехнї тих, для котрих брехню пишуть. Що брехун буде й фарисеєм о тім нема й сумнїву. А фарисеї з „Русск. Слова“ молять ся по примірy того біблїйного фарисея, они туманять людий, та й очевидно гадають, що так само можна туманити і Бога, отже винайшли, що в календари „Просьвіти“ не говорить ся нїчого про Бога, віру, релїґію і церков. Брехуни і фарисеї з „Русск. Слова“ не знають того, що Бога можна і треба хвалити добрими дїлами. Они таки не хотять того, бо в серци кождого брехуна і фарисея чорт сидить. Шкода й розписувати ся більше над брехнями „Русск. Слова“. Брехунови плюнь в очи і відступи ся. Та й ми отсе так робимо.

— **Самоубийства при війску**. В Перемишли дня 26. м. м. повісив ся жовнір 10. баталїону піонїрів. Назвиско помершого держать війскові власти в тайнї Є се вже 67 самоубийсто в перемискім корпусї за 1902 рік!

Цїна збіжа і плодів господарских,

Цїна збіжа у Львові. В остатних днях платили за 50 кільоґрамів: пшениці 7·80—08·00; жита 6·50—6·75; ячменю пашового 5·25—5·75; ячменю броварного 5·75—6·50; вівса 6·10—6·40; ріпаку 9·50—09·75; гороху пашового 6·50 до 6·75; гороху до вареня 7·50—10·00; вики 6·00 до 6·25; бобику 5·50—5·75; гречки 0·00—0.00; кукурузи 6·25—6·40; конюшини червоної 55·00 до 75.00; білої 75·00—100·00; шведскої 65·00 до 95·00; тимотки 25·00—32·00 корон.

Цїна безрог в Віднм. На торг сего тиждня привезено 11.133 штук свиний. За тучні свині платили 98 до 1·00 сот., за середні і старі 92 до 97 сот., за легкі 84 до 90 сот., поросята 68 до 86 сот. за кільоґрам живої ваги.

Худоби зігнано на віденьский торг 3827 **штук**, з того з Галичини і Буковини **422.** З галицких волів сиродано 238 штук по 62 до 69 к.; 394 по 70 до 77 кор.; 11 по 78 до — кор.; Бугаї товсті продавано по 60 до 74 к.; корови товсті по 60 до 68 к. Худу худобу продавано по 38 до 58 к — Все за сотнар метричний живої ваги.

РАХУНОК

Товариства взаимного кредиту „Дністер“
У ЛЬВОВІ
стоваришеня зареєстров. з обмеженою порукою
за місяць падолист 1902.

I. Стан довжний:

1. Удїли членів 92.949 К. 05 с.
2. Фонд резервовий 11.047 „ 12 „
3. Специяльна резерва страт 1.111 „ 59 „
4. Вкладки щадничі:
   а) стан на початку падолиста 1,070.282 К. 23 с.
   б) вложило в падолисті 29.946 „ 73 „
   разом 1,100.228 К. 96 с.
   в) виняло в падолисті 26.112 „ 05 „

Позістає з кінцем падолиста 1,074.116 „ 91 „
5. Сальдо побраних процентів 58.342 „ 91 „
6. Непіднята дивіденда за рік 1897, 1898, 1899, 1900, 1901 4.432 „ 85 „
7. Кошти спору 703 „ 92 „
8. З рахунку ріжних сторін 450 „ 83 „
9. Кредит банковий (в банку краєвім) 141.000 „ — „
10. Рахунок біжучий з Тов. обезп. „Дністер“ — „ — „
11. Рах. зиску за р. 1901 1,144 „ 43 „

Сума 1,385.299 К. 61 с.

II. Стан чинний:

1. Позички уділені на скрипти і векслї
   а) стан на початку падолиста 1,238.148 К. 75 с.
   б) уділено в падолисті 23.920 „ — „
   разом 1,262.068 К. 75 с.
   в) сплачено в падолисті 35.069 „ 45 „

Стан з кінцем падолиста 1,226.999 К. 30 с.
2. Готівка в касі з днем 30 падолиста 1902 10,873 „ 77 „
3. Цінні папери фонду резервового 11.439 „ — „
4. Цінні папери инші 72,609 „ 15 „
5. В щадници почтовій (оборот чековий) 2.992 „ 54 „
6. В инших Товариствах і Банках 46.013 „ 19 „
7. Рахунок біжучий з Тов. вз. об. „Дністер“ 3.000 „ — „
8. На рахунку ріжних сторін 12 „ — „
9. Сальдо коштів адміністрациї 11.360 „ 66 „

Сума 1,385.299 К. 61 с.

Членів прибуло 29 з 29 уділ., убуло 9, остає з кінцем падол. 1902 всіх членів 2.361 з 2.456 декларованими уділами в сумі 122.800 кор. Стопа процентова від вкладок 4% від позичок уділюваних з провізією на кошти адміністрациї 6½%

Львів дня 8. грудня 1902.

В Товаристві взаїмних обезпечень „Дністер“ прибуло в місяци падол. с. р. 12.935 важних поліс на суму 13,371.854 кор. обезпеченої вартости з премією 122·640 кор. 26 сот. Разом від початку року до кінця падол. видано 112.908 важних поліс на суму 112,641.956 кор. з премією 1,023.710 кор. 34 сот; попередного року в тім самім часі було 100.149 важних поліс на суму 99,891.032 кор. з премією 902.083 кор. 54 сот. то єсть сего року о 12.759 поліс і 121.626 кор. 80 сот. премії більше.

Шкід в падолисті прибуло 136, разом від початку року по конець падол. було 954 шкід з котрих 941 вже виплачено, 1 шкода находять ся в ліквідациї, а виплату 12 відшкодовань (в сумі 5.906 кор. 64 сот.) на разї з причин правних вздержано.

Сума всїх тих шкід разом з коштами ліквідациї виносить brutto 523.083 кор 84 сот. з чого по потрученю части реасекурованої лишаєсь на власний рахунок 239.565 кор 64 с

При відновленю поліс по конець жовтня с. р. зараховано членам титулом % звороту квоту 66.757 кор. 79 сот.

Фонд резервовий з кінцем падолиста с. р. виносить 461.795 кор. 75 сот.

Львів дня 9. падолиста 1902.

З друкарнї Народової (Манецких), Львів, Коперника ч. 9.